

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.72.053>  
УДК 027.021(477):021.1:316.7]»364»

**Василенко Ольга Миколаївна,**  
<https://orcid.org/0000-0002-1235-1452>,  
кандидатка історичних наук,  
директорка Інституту бібліотекознавства,  
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)  
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна  
e-mail: [vasylenko@nbuv.gov.ua](mailto:vasylenko@nbuv.gov.ua)

**Серета Тетяна Анатоліївна,**  
<https://orcid.org/0000-0003-1597-5284>,  
молодша наукова співробітниця,  
відділ соціокультурної діяльності,  
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)  
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна  
e-mail: [sockylt@ukr.net](mailto:sockylt@ukr.net)

## **СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ ВОЄННОГО ЧАСУ В КОНТЕКСТІ ПРІОРИТЕТІВ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ**

**Мета статті** — розглянути нормативні документи Національної академії наук України періоду широкомасштабної війни в Україні як складника науково-інформаційної джерельної бази соціокультурної діяльності бібліотек та висвітлити організацію заходів у провідних наукових бібліотеках у контексті відповідної тематики. **Методи дослідження.** Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні методи (порівняльний, структурно-компонентний) дослідження на основі принципів комплексності, історизму та об'єктивності. **Наукова новизна.** Обґрунтовано використання нормативних документів Національної академії наук України як компонента науково-інформаційної джерельної бази з підготовки тематичних заходів у межах соціокультурної діяльності наукової бібліотеки; розглянуто тематику заходів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та інших наукових бібліотек у взаємозв'язку з нормативними актами НАН України, прийнятими за час повномасштабної російсько-української війни у контексті протидії ворожій пропаганді. **Висновки.** Соціокультурна діяльність як один з напрямів

роботи бібліотек спрямована на розвиток духовної культури і популяризацію актуальних знань, репрезентування бібліотечно-інформаційних ресурсів, створення позитивного іміджу установи, сприяє реалізації завдання з формування наукового світогляду, інтелектуального та морально-естетичного розвитку суспільства. Соціокультурна діяльність наукової бібліотеки має потужний організаційно-методичний та комунікативний інструментарій, який на основі наукового підходу та документальному підґрунті дозволяє бібліотекам бути залученим до процесу інформаційно-знаннєвого протистояння територіальній, політичній, економічній і культурній експансії агресора. Важливим складником науково-інформаційної бази у підготовці тематичних заходів бібліотек є нормативні акти та інші джерела НАН України, які висвітлюють актуальні питання пріоритетних напрямів досліджень, орієнтуючи бібліотекарів у сучасних тенденціях розвитку гуманітарного знання, його специфічних концептуальних установах, що потрібно для обґрунтованого відбору документів.

*Ключові слова:* соціокультурна діяльність бібліотек, наукова бібліотека, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, підготовка бібліотечних заходів, соціокультурні заходи в умовах воєнного стану, протидія ворожим наративам, нормативні акти НАН України.

**Актуальність теми дослідження.** Бібліотека як «базова соціально-комунікативна структура, яка концентрує комунікаційну культуру суспільства і забезпечує комунікаційні процеси з використанням документів, інформації і знань» [2] має функціональне зобов'язання щодо забезпечення інформаційно-знаннєвих потреб суспільства, а також поширення й популяризації нових знань. Бібліотечно-інформаційний комплекс, володіючи потужним науково-інформаційним ресурсом та організаційно-методичним та комунікативним інструментарієм, відповідно реалізує свою соціокультурну функцію. Визначальним критерієм ефективності соціокультурної діяльності (особливо в умовах інформаційної війни) є науковий підхід в організації бібліотекою конкретних заходів, зокрема визначення кола джерел, на яких ґрунтуватиметься підготовка заходу. Суттєвим складником науково-інформаційної джерельної бази соціокультурної діяльності (далі СКД) загалом та підготовки тематичних заходів зокрема є нормативні документи Національної академії наук України (далі НАН України), якими визначаються пріоритетні завдання за різними напрямками наукових досліджень та фіксуються їх вагомі результати. Ці документи інформаційно важливі в організації заходів СКД наукової бібліотеки

(далі НБ) як настановчі орієнтири у виборі та популяризації документів та наукових видань. Особливого значення цей аспект набуває в умовах воєнного та інформаційного протистояння, коли популяризація та поширення документально підтвердженого знання у виданнях українських учених-гуманітаристів засобами СКД стає ще й інструментом протидії консцієнтальним впливам російського агресора щодо української нації, історії, державності, території України та іншим псевдонауковим наративам, старанно розповсюджуваним ворожими пропагандистами.

**Аналіз досліджень і публікацій.** Долаючи проблеми та труднощі воєнного стану, наукові бібліотеки не тільки не послабили роботу у напрямі СКД, а й спромоглися її актуалізувати та підсилити за рахунок активізації електронної комунікації та нових форм проведення заходів. Про це свідчить значна кількість публікацій у періодичних виданнях, наукових і методичних збірниках, а також інформаційних матеріалах, представлених на сторінках бібліотечних сайтів і соціальних мереж. Так, бібліотечний досвід СКД в умовах воєнного стану висвітлювали у своїх публікаціях Ю. Амельченко, С. Глибицька, В. Животовська, С. Іваненко, І. Іванова, Ю. Погоріла, Т. Серета, Т. Яворська та інші. Про напрацьовані практики та методичні підходи в СКД наукових бібліотек та методичних центрів бібліотечних мереж різних систем і відомств щодо організації та проведення заходів СКД йдеться у статтях Т. Гетьманова, Ю. Новальської, І. Прокошиної, Л. Туровської, О. Яковенко, Л. Віжічаніної та інших. Питання теоретико-прикладного та методологічного характеру розглянуто у публікаціях Л. Бутко, Д. Василенко, О. Греськів, Т. Коваль, Н. Захарової, Л. Матвійчук, О. Матвійчук та інших.

Розвиток СКД провідної наукової бібліотеки країни в контексті історичного періоду функціонування Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ) представлено у відповідному розділі колективної монографії Інституту бібліотекознавства НБУВ «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020)» (2022) [8]. Однак публікацій щодо аналізу СКД бібліотеки у контексті настанов Національної академії наук України в умовах воєнного стану у процесі джерельного моніторингу наразі не виявлено.

**Мета статті** – розглянути нормативні документи Національної академії наук України періоду широкомасштабної війни в Україні як складника науково-інформаційної джерельної бази соціокультурної діяльності бібліотек та висвітлити організацію заходів у провідних наукових бібліотеках у контексті відповідної тематики.

**Виклад основного матеріалу.** Історія бібліотечної справи свідчить, що процес становлення та розвитку СКД як одного з важливих напрямів бібліотечної роботи в її нинішньому розумінні відбувся під впливом суттєвих суспільних трансформацій. У сучасних бібліотекознавчих джерелах щодо поняття «соціокультурна діяльність бібліотек» більш відомим є визначення, запропоноване О. Матвійчук, яка досить комплексно і детально розглядає цей напрям роботи бібліотек як «...ціль-спрямована і спеціально організована книгозбірнею як соціальним інститутом система дій і заходів, метою яких є сприяння вдосконаленню інтелектуального, матеріального та естетично-духовного стану суспільства шляхом доведення до свідомості різних соціальних груп громадян, конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних збірниках...» [7]. Також загальноновизнано, що СКД бібліотеки є складником соціокультурної системи суспільства й важливим елементом реалізації державної політики у сфері культури. Проте ми розуміємо, що функціонал СКД НБ є значно ширшим і здатний *забезпечувати інформаційну підтримку державної політики* у різних галузях соціально-економічної діяльності.

Бібліотекознавці, в залежності від типу бібліотеки, узагальнення та деталізації, визначають різну кількість функцій СКД (в діапазоні від трьох до десяти) [3, 7 та ін.]. На нашу думку, основними *функціями* СКД НБ, які сутнісно не поглинають і не дублюють одна одну, але перебувають у діалектичній взаємодії є *когнітивна, інформаційна, соціалізуюча, комунікативна, промоційна, культурологічна та рекреаційна*.

Для СКД НБ характерні різні форми індивідуальної та групової роботи з користувачами, найпоширенішими з них є виставкова робота, організація науково-інформаційних і тематичних комплексних заходів. Нині методично-комунікаційний арсенал СКД НБ має майже півсотні загальноновідомих форм, які, базуючись на модернізованих методиках, творчому експерименті бібліотекарів, інформаційно-комунікаційних

технологіях та інформаційних платформах соціальних мереж, активно розвиваються, органічно поєднуючи традиційні та інноваційні елементи організації та проведення різноманітних заходів. Поруч з такими традиційними комплексними заходами, як «День інформації», «День спеціаліста», «День бібліотеки», «День аспіранта», значного поширення набувають вебінари, вебекскурсії, різноманітні заходи (відеоконференції, презентації) у соціальних мережах (фейсбук, ютуб та ін).

Водночас, незалежно від форми заходу та його креативності, кожний у своїй реалізації має три основні етапи: підготовчий, основний та заключний, а також супроводжується (чи складається) з документної експозиції. Кожен з етапів складається з низки технологічних операцій і послідовних дій і є значимим для успішного проведення заходу, але в контексті цієї публікації звернемо увагу лише на деякі завдання першого етапу організації тематичного заходу. У комплексі завдань, що виконуються на етапі підготовки заходу, є вибір теми, визначення мети та назви, вивчення теми (визначення та підбір інформаційних джерел, опрацювання матеріалу, консультування, визначення цільової аудиторії тощо), інформаційний пошук та підбір документів з бібліотечного фонду, підбір супроводжувального (фото, відео, аудіо тощо) та роздаткового матеріалу (зображення, схеми, таблиці, діаграми тощо), визначення структури експозиції та її оформлення та інші завдання, в залежності від форми та виду заходу.

Визначальним функціональним складником підготовки кожного заходу СКД НБ є розкриття та популяризація бібліотечних фондів. Проте добір видань для заходу має здійснюватися з позицій науковості та актуальності, як і вивчення теми на підготовчому етапі. Обов'язковим в умовах воєнного часу є дотримання положень державних нормативних актів, насамперед Закону України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» (від 22 травня 2022 р., № 2265-IX) та інших важливих для бібліотечної діяльності нормативно-правових документів [10–12 та ін.].

У цьому зв'язку варто підкреслити, що провідні наукові універсальні бібліотеки володіють фондом, який має значну кількість видань радянського періоду, а також чимало російськомовних книг,

що надійшли вже за час від набуття Україною державності, зміст яких може пропагувати факти спотвореної історії та мати антиукраїнське спрямування. Якщо відносно невеликі публічні бібліотеки територіальних громад спромоглися значною мірою переглянути свої фонди відповідно до «Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України» (від 23 травня 2022 р.), то великим бібліотекам з мільйонами примірників документів у фонді та відповідними функціями й профілем його формування це зробити значно складніше.

Проте у процесі підготовки соціокультурних заходів дотримуватися принципів добору документів з бібліотечних фондів згідно з зазначеними Рекомендаціями є вимогою часу. Особливо ретельним має бути відбір видань для заходів за напрямом соціогуманітарної галузі знань, оскільки досить часто окремі дискусійні питання сучасних досліджень українських вчених, як зазначає В. Смолій, спричиняли «... гостру полеміку не лише в науковому, а й у широкому суспільному середовищі» [14]. У цьому зв'язку визначальним орієнтиром та важливим документальним джерелом щодо актуальних завдань, результатів здійснюваних досліджень, розвитку наукового знання, а також досягнень українських вчених у протидії антиукраїнській псевдонауковій пропаганді ворога є постанови НАН України. Наразі коротко розглянемо основні з них, які стосуються питань української нації, мови, історії, державності, території України та проілюструємо тематичними заходами, що здійснювалися провідним науково-інформаційним комплексом країни – НБУВ та іншими НБ у межах СКД в умовах воєнного стану.

Першого року розгортання широкомасштабної війни, коли рашистська пропаганда вже активно просувала по всьому світові антиукраїнські наративи, намагаючись тим самим виправдати розпочату РФ війну, Президією НАН України було розглянуто питання та прийнято **постанову «Українська державність: історичні ретроспекції, сучасні загрози та виклики»** (№ 246 від 31.08.2022 р.) [15]. Ухваленню постанови передувало заслуховування та обговорення доповіді академіка НАН України, академіка-секретаря Відділення історії, філософії та права НАН України, директора Інституту історії України В. Смолія, головні акценти якої було відображено у вище згадуваній

постанові [15]. Нормативним актом НАН України констатовано, що повномасштабна війна РФ проти України не лише кардинально змінила уявлення про рівень загроз існуванню української державності та українців як нації, але й окреслила комплекс проблем в українській гуманітарній науці. Постановою зазначено, що пріоритетним напрямом фундаментальних і прикладних наукових досліджень є розроблення актуальної проблематики з історії української державності, зокрема, військово-політичного протистояння Росії і України в історичній ретроспективі; історії формування територіальних кордонів України, минулого і сучасності українсько-російського пограниччя у просторі конфлікту ідентичностей; історичної природи і сучасних проявів імперських зазіхань Росії на українські території [15].

Важливі питання щодо дослідження сутності воєнного російсько-українського протистояння було виголошено у доповіді члена-кореспондента НАН України О. Яся «Війна у проєкціях і конструкціях історичного часу», яка була заслухана на засіданні Президії НАН України. За результатами її обговорення Президією НАН України було прийнято **постанову «Війна у проєкціях і конструкціях історичного часу»** (№ 52 від 8.02.2023 р.). У документі констатовано, що повномасштабна війна РФ проти України «...сформувала новітню конфігурацію викликів як для Української держави та громадянського суспільства, так і національної науки» і на новому етапі російсько-української війни відбулася трансформація уявлень про рівень загроз щодо «існування України як держави та українців як нації», визначено комплекс проблем, які потребують «нагального систематичного розроблення, наукового осмислення та розгорнутих міждисциплінарних досліджень» [1]. Наголошується, що російсько-українська війна, розпочата з 2014 р., «нав'язала нові-старі порахунки на полі змагання ідентичностей, культур, цивілізацій», і з боку нинішньої Росії «...де-факто зорієнтована на знищення України як держави, усунення її з політичної мапи світу», «... спрямована на тотальне розмивання української ідентичності, котру мають замінити гібридні проєкції ідентичностей – малоросійська, новоросійська, донецька, еленерівська і т.п.» [1].

Резолюцією постанови до пріоритетних напрямів наукових досліджень віднесено «розроблення проблематики з історії воєнної сучасності у світлі найширших історичних, соціогуманітарних контекстів

і порівняльних площин у зв'язку з європейською та світовою минувшиною із постійною популяризацією цього сегмента наукового знання» [1]. Також для низки наукових установ соціогуманітарного сектору ухвалено «сконцентрувати дослідження на студіюванні провідних викликів і проблем воєнної сучасності ..., динаміки суспільних трансформацій в Україні і викликів євроінтеграції...» у контексті новітніх історичних реалій.

Нормативним документом НАН України на НБУВ як провідний науково-інформаційний комплекс країни покладено завдання «продовжити наповнення спеціалізованого блоку «Електронних колекцій» е-бібліотеки «Україніка» та «Цифрової бібліотеки історико-культурної спадщини» [1]. Також ставиться акцент на необхідності насамперед зосередитися «...на розміщенні наукових досліджень, документальних матеріалів, довідкових і науково-популярних видань про сучасну російсько-українську війну та багатовікові змагання України й українців за визволення та здобуття національної та державної незалежності» [1], що є актуальними завданнями й основними тематичними напрямками для заходів у системі СКД.

Тема українського державотворення, історичного розвитку територій, національного супротиву та значимих подій за часів набуття Україною незалежності завжди присутня у комплексі різноманітних соціокультурних заходів НБУВ, НБ системи НАН України та інших відомств.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського традиційно щороку відзначає найважливіші державні свята та історичні дати, нерозривно пов'язані зі здобуттям незалежності України, з нагоди яких зазвичай зорганізуються комплексні соціокультурні заходи, якими передбачено проведення творчих зустрічей, лекцій, дискусій, презентації видань, демонстрація виставок та ін. Так, до Дня Соборності України проведено комплексний захід (2024), у межах якого було урочисто відкрито та розгорнуто книжково-ілюстративну виставку «Сторінки історії України: День Соборності України», підготовлено її електронну презентацію<sup>1</sup>. Виставка представляє 155 документів з фонду НБУВ, присвячених історичній події. Серед презентованих книг, зокрема – «ЗУНР: документи і матеріали», «Перша

<sup>1</sup> [http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/ex/ex\\_files/2024-01\\_field\\_ex\\_files/sobornist.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/ex/ex_files/2024-01_field_ex_files/sobornist.pdf)

республіка», «Портрет на тлі епохи», «Підкарпатська Русь», «Крути», «Війна, якої не було» та інші<sup>2</sup>. Також за сприяння Національної спілки фотохудожників України репрезентовано виставку живопису «Україна у борні», на якій представлено роботи українського живописця Миколи Євтушенка, відомого як в Україні, так і за кордоном, члена Національної спілки художників України. На виставці було експоновано 31 картину, тематика яких розкриває авторське сприйняття повномасштабної агресії російської федерації проти України.

Одним з найперших заходів початку повномасштабного рашистського вторгнення в Україну 2022 р. була тематична електронна книжкова виставка «Збройна агресія Російської Федерації проти України в контексті міжнародного гуманітарного права: бібліографія (1954–2022 рр.)», представлена на вебпорталі НБУВ й тим самим доступна широкому загалу користувачів. Сприйняття світом російської навали на Україну було висвітлено документною експозицією «Іноземна преса про російську агресію проти України» (2023).

Традиційно готуються документально-книжкові експозиції (водночас представлені й в електронному форматі), тематика яких розкриває питання державотворення та історії України, українського народу та етносів країни. Зокрема, відбулися такі тематичні виставки: «Державні символи України», «30 років від дня ухвалення указу про Державний гімн України», «30 років (1992) з дня затвердження Українського національного прапора жовто-синього кольору», «День Конституції України», «Місцеве самоврядування в Україні: історія та сьогодення (1025 років народного самоврядування в Україні – першої літописної згадки про проведення віча у Київській Русі (997)», «Український дисидентський Рух: 50-ті роковини», «Україна – шлях до незалежності: Українське козацтво (450 років із часу створення реєстрового козацтва (1572))», «Спогади учасників Української визвольної революції в пресі української діаспори за кордоном (1917–1921 рр.) (з газетних публікацій)» (2022) та інші.

Також НБУВ щорічно готується близько десяти виставок-персоналій, присвячених видатним українцям – президентам, відомим українським мислителям, вченим, суспільним діячам і діячам науки та культури України.

---

<sup>2</sup> Тут і далі використано Звіти про бібліотечно-інформаційну діяльність національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за 2022–2023 рр., точна інформація вебсайту НБУВ про проведення заходів.

До 10-ї річниці Революції гідності та відзначення Дня Героїв Небесної Сотні було приурочено комплексний соціокультурний захід «Воїни світла – герої Майдану», у межах якого підготовлено книжкову та фотовиставку. На виставках було експоновано задокументовані у світлинах незабутні миті історичних подій Революції гідності фотографіями Національної спілки фотохудожників України (29 фото), наукові та літературно-художні видання (105 найменувань) з фондів НБУВ; електронна книжкова виставка, представлена на сайті НБУВ<sup>3</sup>.

Також щорічно відзначаються у межах заходів СКД НБУВ День Державного Прапора України, День Незалежності України та інші державні свята, знаменні дати та історичні події, які супроводжуються комплексними виставковими експозиціями музейних експонатів, образотворчого мистецтва, книжкових, архівних та фотодокументів. Зокрема, такі експозиції було підготовлено до Дня Конституції України та інших дат – «Державотворення в Україні: Конституційний процес», «Україна моя єдина! Україна моя гордість», «День Збройних сил України» (2022) «День українського добровольця», «Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни», «Герої не вмирають!» (2023) та багато інших.

З нагоди 90-річчя відновлення статусу столиці України м. Києва (2024) у НБУВ організовано комплексний масовий захід «Київ – столиця України», що включав відкриття та демонстрацію фотовиставки «На білому світі столиць є чимало, а Київ на світі один...», книжкових тематичних виставок, присвячених сторінкам історії Києва: відновлення статусу столиці; 530-річчя від часу надання Магдебурзького права м. Києву; 150-річчя від часу відкриття Маріїнського парку в м. Києві.

Затребуваною науково-просвітницькою формою СКД у НБУВ є екскурсія-лекція з тематико-документальним оглядом (за вибором відвідувачів). Наразі значної популярності набуло проведення під час екскурсій бібліографічних оглядів та/чи лекцій з демонстрацією стародруків, рукописних мап та картографічних видань минулих століть. Важливого значення у цьому контексті набуває відображення території України на історичних європейських мапах. Такі тематично-оглядові екскурсії з демонстрацією картографічних документів найчастіше проводяться для студентської молоді, серед них –

<sup>3</sup> <http://www.nbuv.gov.ua/node/6407>

«Картографування Центрально-Східної частини Європи» (атласи 18 ст. європейських видавців, на яких зображено та зафіксовано назву держави Україна) (2022), «Україна – Земля козаків» (2024), «Україна на європейських картах XVII століття» (2023) та інші. Всуперечворожим наративам щодо «неіснування» України та її територій європейські карти минулих століть та атласи надають документальне визнання та наочне підтвердження про українську територію, козацьку державу та місцини проживання етнічних українців у різні історичні періоди.

Також штучно роздуване російською пропагандою «мовне питання» та виправдання повномасштабного вторгнення в Україну «захистом російськомовного населення» з початком російської агресії мало неочікувані для ворога наслідки. Як констатували 2022 року вчені та аналітики, внаслідок відмови значної частини громадян від спілкування російською відбувся запуск стрімкої «самоукраїнізації» суспільства, що вплинуло на мотивацію вивчення української мови та збільшення україномовної аудиторії, розгорнуло процеси громадсько-го захисту державної мови.

Відповідна протидія російській пропагандистській машині відбулася у науковому середовищі. Так, Постановою Президії НАН України «**Українська мова в сучасних реаліях державотворення в Україні**» (№ 349 від 09.11.2022) відзначено, що українська мова сьогодні посіла позиції єдиної державної мови в Україні, і науковці мовознавчих установ НАН України успішно розробляють актуальний суспільно вагомий напрям, який має велике теоретичне і прикладне значення, ухвалено комплекс заходів щодо активізації науково-дослідної і науково-методичної роботи у сфері соціолінгвістики і мовної політики, забезпечення функціонування української мови як державної [16]. Водночас у постанові акцентовано увагу на негативних явищах щодо нав'язування українському суспільству дискусій про відновлення в Україні позицій російської мови в різних форматах, її повернення в освіту та медійний простір.

В умовах війни з російським агресором цей факт потрібно сприймати як застереження усьому українському соціуму, зокрема у бібліотечно-комунікаційному середовищі. Втім слід відмітити, що бібліотеки на території нашої країни певною мірою завжди залучалися до популяризації української літератури та письменництва, а з часу проголошення Україною державної незалежності такі культурно-

просвітницькі заходи значно активізувалися, набули більшої відкритості та висвітлення в засобах масової інформації, а з впровадженням інформатизації – нових форм і ширшої комунікації.

Із схваленням Кабінетом Міністрів України «Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава» (2019) на регіональних рівнях приймалися програми з підтримки української мови як державної, спрямовані на всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя, формування цілісного національного інформаційно-культурного простору, створення умов для мотивування населення області до вивчення, навчання та спілкування українською мовою, розширення її застосування в публічних сферах – освіти, науки, культури, сфери обслуговування, засобів масової інформації тощо. Важливе місце у реалізації цих програм відводилося обласним науковим бібліотекам – як безпосереднім виконавцям, так і координаторам бібліотечної мережі. Аналіз фахових видань та відкритих інформаційних джерел свідчить, що в умовах воєнного часу ця робота набула більшої наполегливості й потужної реалізації практично на всій території України (не йдеться про окуповані території). Як приклад незламності «україномовного курсу» звертає на себе увагу діяльність НБ східних (або, як інколи кажуть, «російськомовних») регіонів України, зокрема Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Софії та Олександра Русових («Мовна програма»); Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки (функціонування в бібліотеках мережі клубу для дорослих «Плекаємо мову!», літературно-мистецький клуб «Лігос»), Сумської обласної універсальної наукової бібліотеки (вебсторінка для користувачів «Онлайн-ресурси для вивчення української мови»), Донецької обласної бібліотеки для дітей (семінар «Мова – культура – традиції: бібліотечний контекст» тощо (інформацію взято з вебсайтів названих бібліотек).

Такий потужний комплекс як НБУВ використовує різноманітний науково-інформаційний та сервісний інструментарій щодо розкриття україномовного бібліотечного фонду загалом та популяризації української мови та літератури зокрема. Треба зазначити, що НБУВ у цьому контексті має чималий науково-прикладний доробок її співробітників у вигляді бібліографічних покажчиків, монографій, статей, інформаційних оглядів, спеціалізованих електронних ресурсів, письмо-

вих бібліографічних довідок, тощо. Щодо СКД, то варто зауважити, що тематика української мови та культури завжди присутня у соціогуманітарному циклі науково-інформаційних та літературно-художніх заходів НБУВ. Наприклад, до Дня української писемності та мови підготовлено тематичні книжкові виставки «Українська мова в дослідженнях XVIII – XIX ст.» (2024), «Мова єдності – мовою рукописних пам'яток» (2022), проведено захід «Повертаємо в Україну культурну спадщину: презентація видань української кириличної рукописної книги XI–XIV ст.» (2023). Також впродовж воєнних років відбулися документально-книжкові експозиції «Українська абетка в ілюстраціях вітчизняних художників», «Культура мовлення та спілкування» (2022); «Українознавство: історія та сучасність», «Музично-пісенний фольклор та народна обрядова традиція українців», «Мовне різноманіття України», «Становлення слов'янської писемності» (2023) та інші тематичні виставки, значна частина яких представлена і в електронній формі на сайті НБУВ.

Про актуалізацію низки пріоритетних завдань у сфері національної культурної політики, які постали перед державою та її інституціями, й зумовлені фатальними втратами та руйнівними наслідками для національної природної та культурної спадщини, спричиненими російською агресією на території України йдеться у Постанові Президії Національної академії наук України **«Національна культурно-мистецька спадщина: проблеми збереження та академічної наукової презентації»** (№ 194 від 17.05.2023).

Спираючись на міжнародні та національні нормативно-правові засади (документи ЮНЕСКО про захист культурного різноманіття, збереження й вивчення традиційної етнокультури і захист її носіїв та Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003), Рекомендації Верховної Ради України на тему: «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні» (2019)), наукові установи соціогуманітарного профілю НАН України спрямували проблематику досліджень на «вивчення в історичній ретроспективі ролі національної культури, переосмислення й нового прочитання багатопланового корпусу пам'яток і творів вітчизняної культурно-мистецької спадщини». Наразі, коли Україна опинилася перед екзистенційною загрозою і цивілізаційним вибором, винятково гостро постали завдання щодо «очищення від москвоцентричних стереотипів та наративів, вилучення російсько-

орієнтованих зразків мистецтва та моделей культури з українського культурно-інформаційного простору» [9].

Також у документі наголошується на важливості підвищення ролі культури в українському державотворенні, в утвердженні національної гідності й громадянської ідентичності та визначено пріоритетні завдання щодо фундаментальних досліджень з проблем збереження й наукового осмислення ролі національної культурної спадщини в контексті проблем повоєнного відновлення України. До їх складу, зокрема, віднесено укладання тематичних енциклопедій, словниково-довідкових видань, путівників та альбомів, оцифрування найважливіших багатотомних колективних досліджень і довідкових видань, розроблення культурно-освітніх медійних проєктів та широкого публічного використання потужного пізнавального й естетичного потенціалу культури для підвищення культурно-освітньої поінформованості соціуму, необхідність виготовлення англомовних аналогів цієї видавничої та медійної продукції а також підвищення ефективності популяризації культурної спадщини на основі використання цифрових технологій як в Україні, так і за кордоном [9].

У контексті активної популяризації результатів дослідницьких проєктів інституцій НАН України СКД наукових бібліотек також потрібно виводити на ширші горизонти висвітлення своєї продукції англійською (й іншими іноземними мовами) та проведення заходів з розрахунком на зарубіжного споживача. Йдеться не тільки про організацію та проведення фахових заходів з актуальних питань бібліотечної науки та практики, а і про цілеспрямоване просування у зарубіжний інформаційний простір засобами СКД об'єктивного знання та інформації про Україну, її історію, культуру, мистецтво, всесвітньо відомих діячів – українців.

Вихід НБ на зарубіжний соціокультурний простір з відповідним контентом, максимально наближеним до іноземного користувача. Це передбачає підготовку та поширення інформації англійською мовою чи іншою мовою в залежності від загальної чи цільової аудиторії, на яку вона розрахована. У цьому зв'язку доцільно зазначити, що НБУВ, як й інші провідні наукові бібліотеки України, регулярно представляє та поширює на широкий професійний загал інформацію англійською мовою про організовані нею заходи міжнародного рівня (конференції, круглі столи, вебінари тощо). Водночас значна низка заходів у межах

СКД, присвячених важливим історичним подіям, культурі та мистецтву народу України, становленню її державності, розвитку науки та сучасного соціально-економічного потенціалу, а також актуальним питанням сьогодення, залишається переважно в україномовному інформаційному середовищі, хоча є відкритою й доступною у мережі інтернет.

У межах цієї статті ми не розкриємо усю багатогранність СКД НБУВ та інших провідних наукових бібліотек, як і різноманітність її форм і видів, спрямованих на висвітлення та популяризацію наукового доробку українських вчених та розкриття історико-культурного надбання бібліотечних фондів національної установи. Проте відмітимо, що й в умовах воєнного часу НБУВ активно здійснює науково-інформаційну комунікацію, проводячи значну кількість різноманітних заходів.

Так, 2022 р. та 2023 р. НБУВ було проведено по 42 науково-організаційних заходи, зокрема конференції, академічні читання, лекції круглі столи, вебінари та ін. Серед науково-інформаційних заходів 2022 р. та 2023 р. відповідно: виставок нових надходжень – 104 та 163; тематичних виставок – 61 та 96; електронних виставок – 141 та 144 (з них нових надходжень – 34 та 56; тематичних – 107 та 88). Соціокультурних заходів, зокрема, презентацій, зустрічей, конкурсів, тематичних концертів, комплексних заходів та ін. 2022 р. та 2023 р. відбулося відповідно 6 та 23; виставок образотворчого мистецтва, музейних експонатів, архівних матеріалів, фотовиставок – 23 та 27; екскурсії – 78 та 604 [4, 5]. Впродовж 2024 року ця тенденція зберігається. Також треба відмітити більш активне використання змішаних форматів проведення заходів (онлайн та офлайн), регулярне їх висвітлення у соціальних мережах інтернету.

У вищезгадуваній доповіді В. Смоля наголошено, що сучасні воєнні реалії «актуалізують подальше наукове осмислення феномену новітнього російського імперського проекту як загрози не лише існуванню України, а й безпеці європейських держав» [14]. Учений акцентував увагу, що ця нав'язана Росією війна проти України «має історичні, правові, соціальні, моральні, цивілізаційні виміри», на вивчення яких мають бути орієнтовані дослідження українських вчених-гуманітаріїв [14].

У цьому контексті завдання НБУВ, провідних наукових та спеціалізованих бібліотек – здійснювати інформаційний супровід виконання цих наукових досліджень; забезпечити вичерпне та оперативне

надходження наукових видань до бібліотечних фондів, створення науково-інформаційних ресурсів (проблемно-тематичні БД, електронні бібліотеки та колекції) задля вільного доступу широкого кола користувачів до наукового доробку українських учених; всебічно популяризувати наукове історичне знання у межах різноманітних та комплексних заходів СКД (види, форми), зокрема на інформаційних платформах соціальних мереж.

Усі значимі для бібліотечної справи взагалі та соціокультурної діяльності бібліотек зокрема нормативні документи НАН України публікуються у щорічному інформаційно-аналітичному огляді «Робота бібліотек наукових установ Національної академії наук України у ... році», який укладається у межах науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства НБУВ і доступний широкому загалу бібліотечних фахівців різних систем і відомств.

Розуміючи реалії ворожо-пропагандистського та національно-наукового протистояння, бібліотечні співробітники, працюючи над підготовкою заходів відповідної тематики, мають ретельно вивчати питання в контексті сучасного наукового знання та уважно підходити до добору видань та, за можливості, залучати до підготовки заходів наукових консультантів – українських учених цієї сфери знання.

**Висновки.** Соціокультурна діяльність як один з провідних напрямів діяльності наукової бібліотеки спрямована на розвиток духовної культури й актуальних знань, репрезентування інформаційного потенціалу бібліотечних фондів, просування бібліотечних продуктів та створення позитивного іміджу установи. У контексті виконання функцій соціокультурної діяльності бібліотеки не просто забезпечують доступ до необхідної інформації та знання, а як важлива соціокультурна інституція реалізують завдання з формування наукового світогляду, сприяння інтелектуальному та морально-естетичному розвитку суспільства.

Провідні наукові бібліотеки, актуалізуючи бібліотечно-інформаційні ресурси як один з ключових компонентів стратегічних інформаційних ресурсів держави, популяризуючи досягнення української гуманітарної науки, у своєму функціонально-комунікаційному середовищі реалізують суспільно значимі для України завдання щодо забезпечення збереження її національної самобутності і суверенності, закріплюють засади національної свідомості та ефективного спротиву ворожим інформаційним впливам.

Соціокультурна діяльність наукової бібліотеки має в своїй основі потужний організаційно-методичний та комунікативний інструментарій, який на основі наукового підходу та документальному підґрунті дозволяє бібліотекам мати достойне місце у інформаційно-знанневому протистоянні щодо територіальної, політичної, економічної та культурної експансії агресора. Ефективність соціокультурної діяльності наукової бібліотеки в умовах воєнного стану ґрунтується на наукових засадах сучасної української гуманітаристики. Важливим складником науково-інформаційної бази у підготовці різноманітних тематичних заходів у межах соціокультурної діяльності бібліотек є нормативні акти та інші інформаційні джерела Національної академії наук України, в яких висвітлюються актуальні питання пріоритетних напрямів досліджень, зокрема соціально-гуманітарного сектору української науки. Це дозволяє бібліотечним фахівцям добре орієнтуватися в сучасних тенденціях розвитку гуманітарного знання, його специфічних концептуальних установах та здійснювати в процесі підготовки соціокультурних заходів науково обґрунтований та актуальний відбір документних джерел з бібліотечних фондів, забезпечуючи популяризацію досягнень української науки.

### Список бібліографічних покликань

1. Війна у проєкціях і конструкціях історичного часу : постанова Президії Національної академії наук України від 8.02.2023 р № 52. URL: [http://history.org.ua/uploads/editor-files/2023\\_03/64009c635f0ed.pdf](http://history.org.ua/uploads/editor-files/2023_03/64009c635f0ed.pdf)
2. Давидова І. Бібліотека як комунікаційна система. *Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.). URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/312>
3. Захарова Н., Серета Т. Соціокультурна діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного стану. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 68. С. 114–124. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.68.114>
4. *Звіт про бібліотечно-інформаційну діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за 2022 рік* / НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2023. 148 с.
5. *Звіт про бібліотечно-інформаційну діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського за 2023 рік* / НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2024. 123 с.

6. Коваль Т., Матвійчук Л., Прокошина І. Основні тенденції та концептуальні засади розвитку соціокультурної діяльності наукової бібліотеки. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 3. С. 17–35. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017>

7. Матвійчук О. Є. Соціокультурна діяльність бібліотек. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Соціокультурна%20діяльність%20бібліотек>

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: бібліотекознавство та бібліотечна діяльність в інноваційному процесі розвитку (2002–2020) : колект. монографія / Є. М. Білько, О. М. Василенко, В. В. Горєва та ін. ; відп. ред. О. М. Василенко. Київ : НБУВ, 2022. 507 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004354>

9. Національна культурно-мистецька спадщина: проблеми збереження та академічної наукової презентації : постанова Президії Національної академії наук України від 17.05.2023. № 194. URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2023/05/230530162607197-3796.pdf>

10. Про День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років : Закон України від 29.05.2023 р. № 3107-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3107-20#Text>

11. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22.05.2022 р. № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text>

12. Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 596-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text>

13. Серета Т. Актуальні аспекти соціокультурної діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації* : наук.-метод. зб. / наук. ред. О. Г. Яковенко ; відп. ред. О. М. Василенко. Київ : НБУВ, 2022. С. 107–114.

14. Смолій В. А. Українська державність: історичні ретроспекції, сучасні загрози та виклики : стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 31 серпня 2022 року. *Вісник НАН України*. 2022. Вип. 10. С. 26–34. DOI: <https://doi.org/10.15407/vsn2022.10.026>

15. Українська державність: історичні ретроспекції, сучасні загрози та виклики : постанова Президії Національної академії наук України від 31.08.2022 № 246. URL: [http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022\\_09/6332ba15e14b0.pdf](http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022_09/6332ba15e14b0.pdf)

16. Українська мова в сучасних реаліях державотворення в Україні : постанова

Президії Національної академії наук України від 09.11.2022 № 349. URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2022/11/221121161848464-4520.pdf>

## References

1. (2023). Viina u proiekttsiakh i konstrukttsiakh istorychnoho chasu: Postanova Prezydii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [War in the projections and constructions of historical time: Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine]. Retrieved from [http://history.org.ua/uploads/editor-files/2023\\_03/64009c635f0ed.pdf](http://history.org.ua/uploads/editor-files/2023_03/64009c635f0ed.pdf) [In Ukrainian].

2. Davydova, I. (2014, October 21–23). Biblioteka yak komunikatsiina systema [Library as a communication system]. In *Place and role of libraries in the development of the national information space. Proceedings of the International Scientific Conference*. Retrieved from <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/312> [In Ukrainian].

3. Zakharova, N. & Sereda, T. (2023). Sotsiokulturna diyalnist Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v umovakh voiennoho stanu [Sociocultural activities of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine under martial law]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 68, 114-124. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.68.114> [In Ukrainian].

4. (2023). Zvit pro bibliotечно-informatsiinu diyalnist Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho za 2022 rik [Report on the library and information activities of the Vernadskyi National Library of Ukraine for 2022]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian]

5. (2024). Zvit pro bibliotечно-informatsiinu diyalnist Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho za 2023 rik [Report on the library and information activities of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine for 2023]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

6. Koval, T., & Matviichuk, L., Prokoshyna, I. (2023). Osnovni tendentsii ta kontseptualni zasady rozvytku sotsiokulturnoi diialnosti naukovoï biblioteki [Main trends and conceptual principles of the development of socio-cultural activities of the scientific library]. *Bibliotечnyi Visnyk*, 3, 17-35. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.017> [In Ukrainian].

7. Matviichuk, O. Ye. Sotsiokulturna diialnist bibliotek [Sociocultural activities of libraries]. *Ukrainska bibliotечna entsyklopediia* Retrieved from <https://ube.nlu.org.ua/article/Sotsiokul'turna%20diyal'nist%20bibliotek> [In Ukrainian].

8. Bilko, Ye. M., & Vasylenko, O. M., Horeva, V. V., Granchak, T. Yu., Zakharova, N. B., Ivanova, M. V., Klymenko, O. Z., Koval, T. M., Kulakovska, T. L., Lytvynova, L. A., Maslovska, S. M., Pestretsova, L. A., Ponomarenko, Z. O., Sokur, O. L., Soloidenko, G. I., Turovska, L. O., Shulga, I. O., Yakovenko, O. G. (2022). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: bibliotekoznavstvo ta bibliotечna diialnist v innovatsiinomu protsesi rozvytku

(2002–2020) : monohrafiia [V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: librarianship and library activity in the innovative development process (2002–2020): monograph]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

9. (2023). Natsionalna kulturno-mystetska spadshchyna: problemy zberezhennia ta akademichnoi naukovoï prezentatsii: Postanova Prezydii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [National cultural and artistic heritage: problems of preservation and academic scientific presentation: Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine] Retrieved from <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2023/05/230530162607197-3796.pdf> [In Ukrainian].

10. (2023). Pro Den pamiaty ta peremohy nad natsyzmom u Druhii svitovii viini 1939–1945 rokiv: Zakon Ukrainy [On the Day of Remembrance and Victory over Nazism in the Second World War 1939–1945: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3107-20#Text>. [In Ukrainian].

11. Pro zaboronu propahandy rosiiskoho natsyistskoho totalitarnoho rezhymu, zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii yak derzhavy-terorysta proty Ukrainy, symvoliky voiennoho vtorhnnennia rosiiskoho natsyistskoho totalitarnoho rezhymu v Ukrainu: Zakon Ukrainy [On the prohibition of propaganda of the Russian Nazi totalitarian regime, armed aggression of the Russian Federation as a terrorist state against Ukraine, symbols of the military invasion of the Russian Nazi totalitarian regime into Ukraine: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text> [In Ukrainian].

12. Pro skhvalennia Stratehii populiaryzatsii ukrainskoi movy do 2030 roku «Sylna mova – uspishna derzhava»: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Strategy for the Popularization of the Ukrainian Language until 2030 «A Strong Language is a Successful State»: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text> [In Ukrainian].

13. Sereda, T. (2022). Aktualni aspekty sotsiokulturnoi diialnosti Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Current aspects of the socio-cultural activities of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. In Yakovenko, O. H., & Vasylenko, O. M (Ed.) *Pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti bibliotechno-informatsiinoho kompleksu v umovakh tsyfrovizatsii* [Increasing the Effectiveness of the Library and Information Complex in the Conditions of Digitization] (pp. 107-114). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

14. Smolii, V. A. (2022). Ukrainska derzhavnist: istorychni retrospektsii, suchasni zahrozy ta vyklyky : Stenohrama dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy [Ukrainian statehood: Historical retrospections, modern threats and challenges: Transcript of the report at the meeting of the Presidium of the NAS of Ukraine]. *Visnyk NAN Ukrainy*, 10, 26-34. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2022.10.026> [In Ukrainian].

15. (2022). Ukrainska derzhavnist: istorychni retrospektsii, suchasni zahrozy ta vyklyky: Postanova Prezydii Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy [Ukrainian

statehood: historical retrospections, modern threats and challenges: Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine]. Retrieved from [http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022\\_09/6332ba15e14b0.pdf](http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022_09/6332ba15e14b0.pdf) [In Ukrainian].

16. *Ukrainska mova v suchasnykh realiakh derzhavotvorennia v Ukraini: Postanova Prezydii Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy* [Ukrainian language in modern realities of state-building in Ukraine: Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine]. Retrieved from <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2022/11/221121161848464-4520.pdf> [In Ukrainian].

**Olha Vasylenko,**

<https://orcid.org/0000-0002-1235-1452>,  
Candidate of Historical Sciences,  
Director of the Institute of Library Science,  
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)  
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine  
e-mail: [olha-vasylenko@i.ua](mailto:olha-vasylenko@i.ua); [vasylenko@nbuv.gov.ua](mailto:vasylenko@nbuv.gov.ua)

**Tetiana Sereda,**

<https://orcid.org/0000-0003-1597-5284>,  
Junior Researcher,  
Department of Socio-Cultural Activities,  
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)  
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine  
e-mail: [sockylt@ukr.net](mailto:sockylt@ukr.net)

**SOCIOCULTURAL ACTIVITIES OF WARTIME LIBRARY  
WITHIN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN SOCIOHUMANITARIAN  
SCIENCE PRIORITIES**

**The purpose of the article** is to examine legal documents of the National Academy of Sciences of Ukraine during full-scale war in Ukraine as a component of scientific and information source base for the libraries sociocultural activities and to highlight the organization of events on the corresponding topics in the leading scientific libraries. **Research methods.** The article employs general scientific (analysis, synthesis and generalization) and special methods (comparative, structural and component) based on the principles of the complexity, historicism and objectivity. **Scientific novelty.** The article justifies the use of the legal documents of the National Academy of Sciences of Ukraine as a component of the scientific and information source base for preparing thematic events within the sociocultural scientific library activities; examines the range of topics of the events in V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine and in the other scientific

libraries in relation to the legal acts of the National Academy of Sciences of Ukraine passed during the full-scale Russo-Ukrainian War as a part of countering Russian propaganda. **Conclusions.** Sociocultural activities, as one of the library functioning fields, aim to develop a spiritual culture, disseminate the relevant knowledge, represent the library and scientific resources, shape a positive institutional image; foster the realization of the task of building a scientific worldview, intellectual, moral and aesthetic development of society. The sociocultural activities of scientific libraries possess the powerful organizational, methodological and communicative instruments, which, using the scientific approach and documentary base, allows the libraries to engage in the information and knowledge struggle against the territory, political, economic and cultural expansion of an aggressor. An important component of the scientific and information base in preparing the thematic library events are the legal acts and other documents of the National Academy of Sciences of Ukraine, which highlight the relevant issues of the priority research fields, thereby guiding librarians in modern trends of the humanitarian knowledge development, its specific conceptual framework that is necessary for the justified document selection.

*Keywords:* sociocultural library activities, scientific library, National Academy of Sciences of Ukraine, preparation of library events, sociocultural events during the martial law, countering hostile narratives, legal acts of National Academy of Sciences of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20 лютого 2025 р.